

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Пламен Александров Панайотов

относно дисертационния труд на тема **„Отнемане в полза на държавата на имущество придобито от престъпна дейност”** от Спас Крумов Панайотов за присъждане на образователната и научна степен „доктор” в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, специалност Наказателно право

1. Кандидат за придобиване на образователната и научна степен „доктор” е Спас Крумов Панайотов, магистър по право на Университета за национално и световно стопанство от 2017 г. Работил е като технически сътрудник в нотариална кантора. Понастоящем е съдебен помощник в Наказателно отделение на Софийския районен съд. В периода на практическата си дейност Спас Панайотов запазва интереса си към придобиването на допълнителна квалификация в областите на материалното и процесуалното наказателно право. От 2020 г. е докторант при Катедра "Наказателноправни науки" на Университета за национално и световно стопанство.

2. Представената дисертация на тема **„Отнемане в полза на държавата на имущество придобито от престъпна дейност”** е в обем от 185 страници, включително съдържанието, справката за използваните съкращения и справката за използваната литература. Трудът се характеризира със структура, включваща увод, три глави и заключение.

В увода докторантът очертава обекта, предмета и основните цели на изследването - да се очертаят предпоставките за прилагането на института по чл. 53 НК, както и недостатъците на законодателната уредба; да се оцени степента на хармонизация на вътрешното законодателство със

законодателните актове на Европейския съюз; да се съпостави отнемането на имущество по реда на НК и отнемането на имущество по реда на специалния Закон за отнемане на незаконно придобито имущество, както и с имуществената санкция, налагана на юридическо лице, което се е обогатило или би се обогатило от престъпление по реда на Закона за административните нарушения и наказания; да се изясни как следва да се гарантира спазването на принципа “non bis in idem” при наличие на различни основания за отнемане на незаконно придобито имущество. Реализирането на посочените цели е обвързано с основните задачи пред изследването. Аргументирана е същевременно и актуалността на темата на дисертацията.

Изложението по първата глава обхваща най-напред кратък исторически преглед на уредбата на отнемането на имущество според Наказателния закон от 1896 г., Наказателния закон от 1951 г. и действащия Наказателен кодекс от 1968 г. Впоследствие авторът изяснява същността на отнемането на имущество на основание чл. 53 НК. За целта от ключово значение е съпоставянето му с конфискацията като наказание по Наказателния кодекс. Систематизирани са както сходствата, така и различията между тях. Изложението се съсредоточава по-нататък върху поясняване на предпоставките, при кумулативното наличие на които се осъществява отнемането на вещи, които са били предназначени или са послужили за извършване на умишлено престъпление /средства на престъпление/, както и на вещи предмет на умишлено престъпление - съответно на основание чл. 53, ал. 1, б. "а" и "б" НК. За да се придобие цялостна представа относно режима за отнемане на средствата и предмета на престъпление на основание чл. 53 НК, във финалната част на глава първа се тълкува и разпоредбата по ал. 2, б. "а". Според нея те се отнемат и когато притежаването им е забранено.

Втората глава е посветена на източниците на международното право и на правото на Европейския съюз в областта на отнемането на облагите, придобити от престъпна дейност, както и на изясняването в каква степен регламентиранияте в тях задължителни стандарти са възприети в националното ни право. Докторантът с основание разглежда диференцирано уредбата според международното право и според правото на ЕС. Сред източниците на международното право акцентът е поставен върху Конвенцията на ООН за борба срещу незаконния трафик на упойващи и психотропни вещества и Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност. Сред източниците на правото на ЕС вниманието е съсредоточено върху ДФЕС /чл. 83/, Директива 2014/42/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 година за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в Европейския съюз и Регламент (ЕС) 2018/1805 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 година относно взаимното признаване на актове за обезпечаване и конфискация, както и върху някои предхождащи ги рамкови решения. Във връзка с тълкуването на посочените актове са разгледани и решения на Съда на Европейския съюз. Накрая на изложението по тази глава са разисквани и измененията от 2019 г. в разпоредбата на чл. 53, ал. 2, б. „б“ НК, продиктувани от задължението на Република България за транспониране на Директива 2014/42/ЕС във вътрешното ни законодателство.

Третата глава акцентира вниманието върху съотнасянето на отнемането на имущество по чл. 53 НК с другите основания за отнемане на имущество, регламентирани в българското законодателство. Тъй като всяка една от разглежданите процедури за отнемане на имущество има наказателен характер съобразно критериите „Енгел“, изведени от практиката на Европейския съд по правата на човека, се пояснява как приложението им да не води до нарушаване на принципа "non bis in idem".

Съпоставката най-напред се отнася до отнемането на имущество на основание чл. 53 НК и отнемането на имущество по реда на Закона за отнемане на незаконно придобито имущество. Впоследствие тя има за предмет отнемането на имущество на основание чл. 53 НК и имуществената санкция, налагана на юридическите лица, които са се обогатили или биха се обогатили от престъпление по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

В края на всяка глава и в заключението на изследването са систематизирани основните изводи и предложенията *de lege ferenda*.

По темата на дисертационния труд Спас Панайотов е автор на три научни публикации.

3. Представената дисертация е системно и задълбочено изследване на отнемането в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност. Тезите на автора са логически добре аргументирани. За това способства и анализът на относимата към темата съдебна практика както на националните съдилища, така и на Съда на Европейския съюз и на Европейския съд по правата на човека. Същевременно изложението се отличава със своята прегледност и яснотата на застъпените виждания. За качеството на работата способства съчетаното използване на правнологическия, историкоправния, сравнителноправния, както и на други методи на изследване, коректно описани в автореферата на дисертационния труд.

Наред с изтъкнатите общи достойнства дисертацията се характеризира и с конкретни приносни моменти, част от които са следните:

- изяснена е същността на института на отнемането на имущество на основание чл. 53 НК;
- съпоставително са разгледани отнемането на имущество на основание чл. 53 НК и наказанието конфискация;

- систематизирани и обяснени са случаите, при които вещите са били предназначени или са послужили за извършване на умишлено престъпление;

- въз основа на задълбочен анализ се пояснява какво се разбира под израза "Независимо от наказателната отговорност ...", с който започва чл. 53 НК;

- изяснено е, че разпоредбите на чл. 53 НК са приложими само към умишлените престъпления, докато отнемане на имущество на специално основание, предвидено в разпоредби на Особената част на НК може да се постанови и в случаите на непредпазливи престъпления;

- направен е обстоен преглед и са анализирани задължителните за България стандарти, произтичащи от източници на международното право и на правото на ЕС, относими към разглежданата област;

- осъществена е аргументирана оценка на транспонирането на посочените задължителни стандарти в националното ни законодателство;

- пояснени са хипотезите, които попадат в обхвата на понятията "пряка облага" и "непряка облага", които са легално определени по чл. 53, ал. 3 НК;

- въз основа на критериите „Енгел“, изведени от практиката на Европейския съд по правата на човека, са наведени аргументи, че процедурите по Закона за отнемане на незаконно придобито имущество и по Закона за административните нарушения и наказания, както и тази по НК, имат наказателен характер;

- изяснено е в кои случаи и при какви условия според практиката на Съда на ЕС е допустимо да се ограничи действието на принципа "non bis in idem";

- изтъква се, че "гражданската конфискация" по реда на Закона за отнемане на незаконно придобито имущество не конкурира механизма за отнемане на имущество по НК, а го допълва;

- наведени са допълнителни аргументи в подкрепа на разбирането, че юридическо лице не може да извърши престъпление и да носи наказателна отговорност;

- след кратък сравнителноправен преглед се подчертава, че българското законодателство в разглежданата област има известно сходство с това в Германия - даден е приоритет на наказателния закон, а механизмите по специалните закони са приложими само в случаите, в които не може да се приложи този по наказателния закон;

- в съответствие с достигнатите изводи в хода на изследването са направени множество предложения *de lege ferenda*.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на изложеното считам, че представеният дисертационен труд на тема „Отнемане в полза на държавата на имущество придобито от престъпна дейност” отговаря на всички изисквания, посочени в Закона за развитието на академичния състав в Република България, поради което давам положителна оценка и предлагам да бъде присъдена на Спас Крумов Панайотов образователната и научна степен „доктор”.

гр. София
май 2024 г.

Рецензент:

/проф. д-р Пламен Панайотов/

REVIEW

By prof. Dr. Plamen Alexandrov Panayotov

on the dissertation on "**Forfeiture to the State of Property Acquired from Criminal Activity**" by Spas Krumov Panayotov for awarding the educational and scientific degree "Doctor" in the field of higher education 3. Social, Economic and Legal Sciences, professional field 3.6. Law, specialty Criminal Law

1. The candidate for acquiring the educational and scientific degree "Doctor" is Spas Krumov Panayotov, Master of Law of the University of National and World Economy since 2017. He has worked as a technical assistant in a notary office. He is currently a judicial assistant in the Criminal Division of the Sofia Regional Court. During the period of his practical activity, Spas Panayotov retained his interest in acquiring additional qualifications in the fields of substantive and procedural criminal law. Since 2020 she is a PhD student at the Department of Criminal Law at the University of National and World Economy.

2. The thesis presented on "Forfeiture in favor of the state of property acquired from criminal activity" is in a volume of 185 pages, including the table of contents, the reference of the abbreviations used and the reference for the literature used. Labor is characterized by a structure including an introduction, three chapters and a conclusion.

In the introduction, the PhD student outlines the object, subject and main objectives of the study - to outline the prerequisites for the implementation of the institute under Art. 53 of the Penal Code, as well as the shortcomings of the legislative framework; to assess the degree of harmonization of domestic legislation with the legislative acts of the European Union; to compare the confiscation of property under the Penal Code and the confiscation of property under the special Law on Forfeiture of Illegally Acquired Assets, as well as with the pecuniary sanction imposed on a legal entity that has enriched itself or would

be enriched by a crime under the Administrative Violations and Penalties Act; clarify how compliance with the 'non bis in idem' principle should be ensured where there are different grounds for forfeiture of illegally acquired property. The realization of these goals is related to the main tasks of the study. At the same time, the topicality of the dissertation topic is justified.

The statement under the first chapter covers, first of all, a brief historical review of the regulation of the forfeiture of property under the Criminal Act of 1896, the Criminal Act of 1951, and the 1968 Penal Code in force. Subsequently, the author clarifies the essence of the seizure of property on the grounds of art. 53 NC. For this purpose, it is key to compare it with confiscation as a punishment under the Criminal Code. Both the similarities and the differences between them are systematized. The statement focuses further on clarifying the prerequisites, in the cumulative presence of which the seizure of objects that were intended or have served to commit a deliberate crime (means of crime), as well as objects subject to intentional crime - respectively on the basis of Art. 53, para. 1, b. "a" and "b" NC. In order to obtain a comprehensive picture of the regime for forfeiture of funds and the subject of crime on the grounds of art. 53 of the Penal Code, in the final part of Chapter 1 shall also be interpreted the provision under para. 2, b. "a". According to her, they are also taken away when their possession is prohibited.

The second chapter is devoted to the sources of international law and the law of the European Union in the field of forfeiture of proceeds of crime, as well as to the clarification to what extent the mandatory standards regulated in them are adopted in our national law. The PhD student rightly examines the regulation under international law and EU law. Among the sources of international law, the emphasis is placed on the United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances and the United Nations Convention against Transnational Organized Crime. Among the sources of EU law, attention is focused on the TFEU (art. Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of

instrumentalities and proceeds of crime in the European Union and Regulation (EU) 2018/1805 of the European Parliament and of the Council of 14 November 2018 on the mutual recognition of freezing and confiscation orders and on certain framework decisions preceding them. In connection with the interpretation of these acts, judgments of the Court of Justice of the European Union have also been considered. At the end of the presentation on this chapter, the amendments from 2019 to the provision of Art. 53, para. 2, letter "b" of the Penal Code, dictated by the obligation of the Republic of Bulgaria to transpose Directive 2014/42/EU into our domestic legislation, are also discussed.

The third chapter focuses on the correlation of asset forfeiture under Article 53 of the Penal Code with the other grounds for asset forfeiture regulated by the Bulgarian legislation. Since each of the procedures for asset forfeiture at issue is punitive in accordance with the Engel criteria derived from the case-law of the European Court of Human Rights, it is clarified how their application should not lead to a violation of the principle of "non bis in idem".

The comparison first concerns the seizure of property on the grounds of art. 53 Penal Code and the forfeiture of property under the Forfeiture of Illegally Acquired Assets Act. Subsequently, it has as its object the seizure of property on the grounds of art. 53 Penal Code and the pecuniary sanction imposed on legal persons who have enriched themselves or would be enriched by a crime under the Administrative Violations and Penalties Act.

At the end of each chapter and in the conclusion of the study, the main conclusions and the proposals *de lege ferenda* are systematized.

On the topic of the dissertation Spas Panayotov He is the author of three scientific publications.

3. The presented dissertation is a systematic and in-depth study of the forfeiture to the state of property acquired from criminal activity. The author's thesis is logically well argued. This is also facilitated by the analysis of the relevant case law of both national courts, the Court of Justice of the European

Union and the European Court of Human Rights. At the same time, the exhibition is distinguished by its clarity and clarity of views. The combined use of legal, historical, comparative legal, as well as other research methods, correctly described in the dissertation autorefer, contributes to the quality of the work.

Along with the outlined general merits, the dissertation is characterized by specific contribution moments, some of which are the following:

- the essence of the institute of asset forfeiture on the grounds of art. 53 CC;
- the confiscation of property on the grounds of art. 53 Penal Code and the penalty of confiscation;
- systematized and explained are the cases in which the items were intended or served to commit an intentional crime;
- on the basis of a thorough analysis, it is clarified what is meant by the phrase "Regardless of criminal responsibility ...", which begins Art. 53 NC;
- it is clarified that the provisions of Art. 53 of the Penal Code are applicable only to intentional crimes, while forfeiture of property on a special basis provided for in the provisions of the Special Part of the Penal Code may also be decreed in cases of negligent crimes;
- a thorough review is made and the standards mandatory for Bulgaria deriving from sources of international and EU law relevant to the area under consideration are analyzed;
- a well-grounded assessment of the transposition of these mandatory standards into our national legislation has been carried out;
- the hypotheses that fall within the scope of the concepts "direct benefit" and "indirect benefit", which are legally defined under art. 53, para. 3 NC;
- on the basis of the Engel criteria, derived from the case-law of the European Court of Human Rights, arguments have been made that the procedures under the Forfeiture of Illegally Acquired Assets Act and the Administrative

Violations and Penalties Act, as well as those under the Penal Code, are criminal in nature;

- it is clarified in which cases and under what conditions, according to the case-law of the Court of Justice of the EU, it is permissible to limit the effects of the principle of 'non bis in idem';

- it is pointed out that the "civil forfeiture" under the Law on Forfeiture of Illegally Acquired Assets does not compete with the mechanism for forfeiture of property under the Penal Code, but complements it;

- additional arguments are made in support of the understanding that a legal entity cannot commit a crime and bear criminal responsibility;

- after a brief comparative legal review, it is emphasized that the Bulgarian legislation in the area under consideration has some similarity to that in Germany

- priority is given to the criminal law, and the mechanisms under the special laws are applicable only in cases where the criminal law cannot be applied;

- in accordance with the conclusions reached in the course of the research, numerous proposals have been made de lege ferenda.

CONCLUSION

On the basis of the above, I believe that the dissertation on "Forfeiture in favor of the state of property acquired from criminal activity" meets all the requirements set out in the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria, which is why I give a positive assessment and propose that Spas Krumov Panayotov be awarded the educational and scientific degree "Doctor".

G. Sofia Reviewer:

May 2024

/Prof. Dr. Plamen Panayotov/